

DE
DOORONTWIKKELING
VAN HET
PROGRAMMA: NAAR
EEN INTEGRALE EN
DUURZAAM
BETAALBARE
AANPAK!

BETERE BUURTEN 2.0

Januari 2022

Betere Buurten 2.0

Inhoudsopgave:

1. Achtergrond
2. Situering van het programma Betere buurten
3. Doelstelling van het programma Betere Buurten
4. Doorontwikkeling
5. Doel van het door ontwikkelen van het programma
6. Twee nieuwe subdoelen
7. Afweegkader en buurtkeuze
8. Participatie, Communicatie en Omgevingsmanagement
9. Externe partners
10. Werkwijze per projectfase
11. Participatie in de praktijk met de buurtbewoners
12. Het vervolg

Bijlagen:

Bijlage 1: Overzicht 64 buurten

Bijlage 2: Overzicht verwerking aanbevelingen vanuit Evaluatie Betere Buurten

Bijlage 3: Programma Betere Buurten 2.0 in zes infographics

1. Achtergrond

De gemeente Nieuwegein bestaat 50 jaar! Op 1 juli 1971 werden de gemeenten Jutphaas en Vreeswijk samengevoegd en ontstond de gemeente Nieuwegein. Deze groeikern heeft zich ontwikkeld van zo'n 13.000 inwoners (1971) tot een kleine 64.000 anno 2021. We kunnen hier dus met recht spreken van een 'newtown'. Het zwaartepunt van de stadsontwikkeling lag in de 70 en 80-er jaren van de vorige eeuw. In die periode werden zo'n 45 nieuwe buurten in diverse wijken gebouwd. Vandaag de dag telt Nieuwegein 64 (woon)buurten (bijlage 1).

Nu het gros van de buurten in Nieuwegein de leeftijd van 50 jaar nadert kunnen we stellen dat de leefomgeving niet (altijd) meer voldoet aan de eisen en wensen die onze inwoners eraan stellen. Ook de kwaliteit van de fysieke leefomgeving laat te wensen over en daarnaast zien we tal van nieuwe ontwikkelingen op ons afkomen die vragen om een passend antwoord. Klimaatverandering, duurzaamheidsdoelstellingen, veiligheidsbeleving, individualisme binnen de samenleving, eenzaamheid en geen betrokkenheid voelen, (zwerf)afvalproblematiek, gezondheidsproblemen et cetera. Allemaal onderwerpen die vragen om antwoorden.

Hoe pakken wij dit als gemeente aan? Kunnen we door middel van een programmatische aanpak samen met de bewoners op zoek gaan naar de echte vragen uit de buurt? Kunnen we samen met de bewoners plannen maken en uitvoeren die bijdragen aan een kwaliteitsslag in de buurt zodat de bewoners nu en in de toekomst weer prettig kunnen wonen in hun buurt?

Het belangrijkste aspect hierbij is dat de fysieke buitenruimte niet alleen wordt aangepakt maar tegelijk ook de sociale onderlinge samenhang van de bewoners in de buurt. Kunnen we zorgen voor verbinding tussen buurtbewoners, kunnen we ervoor zorgen dat de buurtbewoners trots zijn op hun buurt en zou het lukken om de bewoners zich 'meer eigenaar' van hun eigen buurt te laten voelen?

Het nieuwe programma Betere Buurten is een doorontwikkeling en verdere professionalisering van het programma dat sinds 2016 in uitvoering is. We hebben veel geleerd in de afgelopen jaren (o.a. door de Regiodeal Batau) en zijn nog meer overtuigd geraakt van de nut en noodzaak van dit programma. Een uitgebreide evaluatie door een extern bureau heeft tal van leeraspecten en aanbevelingen opgeleverd. Door deze punten verder uit te diepen en te integreren in de bestaande werkmethoden en deze soms met nieuwe, aangepaste werkmethoden uit te breiden kunnen we enerzijds het programma naar een hoger niveau tillen en anderzijds zorgen voor een betere integrale aanpak en aansluiting bij andere gemeentelijke programma's zoals bijvoorbeeld Beheer op Orde (OD), programma Wonen en Zorg, Veiligheid en natuurlijk de programma's uit het sociaal-maatschappelijk domein. In bijlage 2 is voor elke aanbeveling uit de evaluatie aangegeven of en hoe deze is verwerkt in het nieuwe programma.

Dit betekent niet dat het programma hierna 'af' is. De doorontwikkeling is een doorgaand proces waarbij steeds weer geleerd en bijgestuurd zal worden op basis van opgedane ervaringen en randvoorwaarden zoals beschikbare budgetten en interne- en externe capaciteit, nieuw vastgesteld beleid en prioritering. Daarnaast vergen sommige onderwerpen nader onderzoek en uitwerking. Kortom, dit document is niet meer dan een tussenstap in een groter geheel.

2. Situering van het programma Betere Buurten

De Nieuwegeinse Omgevingsvisie 'Nieuwegein verstedelijkt en vergroent'

De basisuitgangspunten voor het programma Betere Buurten zijn vastgelegd in de Nieuwegeinse Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie staat wat voor stad we in 2040 willen zijn en dat we hier *samen met inwoners, partners en ondernemers* aan werken. Deze visie is de paraplu voor alle activiteiten die ontplooid worden in de fysieke buitenruimte van onze stad. De belangrijkste kernpunten, die een directe relatie hebben met Betere Buurten uit deze visie zijn:

Wonen

Nieuwegein heeft rustige, groene woonwijken en een levendig stadscentrum. We werken aan veilige, gezonde buurten met genoeg ruimte om elkaar te ontmoeten, te spelen en te ontspannen.

Veiligheid

Verandert er iets in een gebied of straat? Dan maken we deze plek gelijk veiliger. Denk aan overzichtelijke straten en genoeg verlichting.

Erfgoed

Nieuwegein is een stad van 50 jaar oud met 6.000 jaar historie. Hier zijn we trots op. We zijn zuinig op ons erfgoed en maken het beter zichtbaar.

Klimaat

In 2040 is Nieuwegein energieneutraal. We besparen energie, kiezen voor alternatief vervoer en duurzame energie. Bij veranderingen in de stad houden we rekening met extreem weer, zoals droogte, hitte en piekbuien.

Vervoer

We verbeteren het netwerk van fietsroutes, ov-verbindingen en autowegen. Ook pakken we knelpunten aan als die ontstaan door de groei van werkverkeer en het aantal inwoners.

Naast bovengenoemde onderwerpen die vooral betrekking hebben op de uitvoering van ingrepen in de fysieke leefomgeving is ook de methodiek van groot belang. In de Omgevingsvisie is vastgelegd dat we dit niet als gemeente alleen doen maar *samen met inwoners, partners en ondernemers*. Dit zegt iets over de aanpak en manier van werken. Juist ook dit punt sluit aan bij de methodes die we hebben ontwikkeld binnen het programma Betere Buurten.

Overige gemeentelijke programma's

Naast het programma Betere Buurten zijn er diverse andere gemeentelijke programma's. Een aantal van deze programma's 'raken' aan het Betere Buurten programma.

Voorbeelden hiervan zijn:

Beheert op Orde (OD): dit programma gaat over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in onze stad.

Diverse Maatschappelijke programma's (MO) zoals:

- Brede toegang
- Kansen voor Jeugd
- Geldwijs
- Meedoen naar vermogen
- Iedereen doet mee
- Positieve gezondheid
- Gezond stedelijk leven voor iedereen – Buurtkracht
- Et cetera

Programma op het snijvlak van Maatschappelijk en Ruimtelijke ontwikkeling:

- Wonen en Zorg (Woonwijs)

Programma Veiligheid (TVL)

- Integraal Veiligheidsplan 2020-2024 'Samen slagvaardig voor een veilig Nieuwegein'

Programma Duurzaamheid

- Klimaatadaptatie
- Warmte transitie
- Et cetera

Programma Groen doet Nieuwegein goed

- Milieueducatie
- Advies groeninrichting in buurten en bijvoorbeeld nabij scholen
- Et cetera

In al deze programma's is aandacht voor aspecten uit de fysieke leefomgeving en het welbevinden van onze bewoners in zijn of haar woonbuurt.

Door een integrale aanpak in buurten en wijken is het mogelijk om op uitvoeringsniveau diverse aanpakken uit de verschillende programma's te combineren waardoor er synergie kan ontstaan op de gebieden van:

- Financiën en (personele) inzet
- Participatie met de buurt
- Communicatie naar de buurt
- Combineren van interventies waardoor gelijker tijd gewerkt kan worden aan doelstellingen uit verschillende programma's
- Het mogelijk wordt om als één overheid naar buiten te treden
- Integraal, domein overstijgend te werken
- Buurtgericht werken
- Et cetera

3. Doelstelling van het programma Betere Buurten

De gemeente Nieuwegein vindt het belangrijk om zowel nu als in de toekomst een kwalitatief goede leefomgeving te kunnen aanbieden aan haar inwoners. De gemeenteraad heeft daarom via de motie wijken (2013-320) het college de opdracht gegeven om een integraal stadsvernieuwingsprogramma te ontwikkelen waarmee de benodigde kwaliteitsslag in buurten kan worden gemaakt. Het doel van het Betere Buurten programma is om de buitenruimte in Nieuwegeinse jaren '70 en '80 buurten duurzaam te vernieuwen, zodat bewoners ook in de toekomst prettig in hun buurt kunnen wonen.

Samen werken we aan een groenere buurt met een vernieuwde bestrating, meer ontmoetingsmogelijkheden en moderne speelplekken. Een buurt waar jong en oud zich thuis voelt en waar het toegankelijk, schoon en veilig is. Tot slot zorgen we ervoor dat de buurten zo worden ingericht, dat deze de gevolgen van klimaatverandering goed kunnen opvangen. Te denken valt aan het toevoegen van groen waardoor het koeler is in de zomer. Bij de totstandkoming werken we volgens het volgende principe: niet een vernieuwde buitenruimte voor de buurt, maar een vernieuwde buitenruimte van de buurt. Door een intensief aanbod - en vraaggericht participatieproces te doorlopen geven we hier invulling aan. Zo bouwen we samen een buurt die past bij de wensen en eisen van de huidige tijd én klaar is voor de toekomst.

Hoofddoelstelling Betere Buurten

De buitenruimte in Nieuwegeinse buurten duurzaam vernieuwen, zodat bewoners ook in de toekomst prettig in hun buurt kunnen wonen.

Subdoelen

1. Een groene buurt;
2. Een gezonde buurt;
3. Een betrokken buurt;
4. Een buurt voor jong en oud;
5. Een schone en veilige buurt.

4. Doorontwikkeling

Na een voorbereidende fase is het programma in 2016 gestart met drie pilots: Merwestein, Sluyterslaan en Rijtuigenbuurt. In 2017 heeft een eerste evaluatie van de planvoorbereidingsfase plaatsgevonden. Op basis hiervan is de oorspronkelijke doelstelling van het Betere Buurten Programma bijgesteld en verbreed met een vijftal subdoelen (zie boven).

Hierna heeft er in 2020 een tweede evaluatie plaatsgevonden (besproken tijdens de avond van de stad op 27 mei 2021). Omdat toen de eerste resultaten 'buiten' ook daadwerkelijk zichtbaar waren is de realisatiefase nader onder de loep genomen. Het onderzoek betreft een evaluatie van de realisatie van de Betere buurtprojecten Sluyterslaan, Merwestein en Rijtuigenbuurt en is uitgevoerd door Início in opdracht van gemeente Nieuwegein. Deze evaluatie geeft enerzijds inzichten om de aanpak te verbeteren en richting aan de lange termijnstrategie voor Betere Buurten en biedt anderzijds handvatten om te komen tot een houdbare financiële situatie voor het programma. Uit de eerste buurten is duidelijk gebleken dat de aan het programma toegekende financiën niet genoeg zijn om op het huidige tempo door te gaan met het programma. Deze laatste specifieke ontwikkeling en de daaruit voortvloeiende koppeling tussen het programma betere Buurten en het programma Beheer op Orde is tijdens diverse avonden met de raad besproken als onderdeel van het onderzoek naar Duurzaam Financieel Evenwicht.

Het nieuwe Programma Betere Buurten 2.0 is dan ook enerzijds een uitwerking en implementatie van de in de evaluaties opgehaalde verbeterpunten en daarnaast een doorontwikkeling van de door de gemeente opgedane ervaringen gedurende het doorlopen proces.

Naast bovengenoemde zaken zijn er ook veel andere ontwikkelingen op het gebied van wetgeving en (intern) beleid die kunnen bijdragen aan de doorontwikkeling van het programma. Hierbij valt te denken aan de ontwikkelingen vanuit de Omgevingswet, de doorontwikkeling van het sociaal domein, de overlap tussen Betere Buurten en het programma Beheer op Orde en opgaven op het gebied van Duurzaamheid. Een ander belangrijk aspect is de Regiodeal. Wij hebben van het rijk en de provincie een financiële bijdrage gekregen om ervaring op te doen en ons verder te ontwikkelen op het gebied van een integrale, buurtgerichte aanpak. Binnen de Muntenbuurt in Batau doen we hier ervaring op. Kortom, de doorontwikkeling geeft een kans om meer te verbinden, (nog meer) integraal te werken en werk met werk te maken voor wat betreft de nieuwe inrichting van de buurten waardoor het programma betaalbaar blijft voor de gemeente Nieuwegein.

5. Doel van het door ontwikkelen van het programma

Het doel van de doorontwikkeling moet leiden tot instrumenten om tot een goede, duurzame afweging van en uitvoering in de buurten te komen. Hiermee wordt bereikt dat:

- We grip houden op de financiële haalbaarheid van het programma. Dit doen we door de buurtkeuze te koppelen aan het onderhoudsprogramma van het openbaar domein. Op basis van onafhankelijke periodieke inspecties wordt de buurtkeuze gemaakt;
- Opgedane ervaringen, kennis en kunde worden vertaald in een doorontwikkelde (buurt)aanpak;
- Gemeentelijke kaders (visies en beleid) worden vertaald naar een buurtgerichte aanpak. Integrale samenwerking tussen diverse programma's waarbij met name gekeken wordt naar te behalen synergievoordelen;
- Er een kader is voor wie wanneer aanhaakt in het Betere Buurten proces, welke (financiële) verantwoordelijkheden en personele inzet daarbij horen;
- Procesbeschrijvingen worden opgesteld die structuur bieden om tot realisatie van (buurt)initiatieven en plannen te komen;
- Nog meer wordt samengewerkt met buurtbewoners en stakeholders / partners om gezamenlijke de gestelde programmadoelen te bereiken waarbij rekening wordt gehouden met elkaar behoeften en belangen;
- Benoemen van extra doelen en onderdelen die in de komende periode verder uitgewerkt gaan worden.

6. Twee nieuwe subdoelen

Zoals genoemd in paragraaf 4 zijn bij de start van het Betere Buurten programma is er een hoofddoelstelling vastgesteld:

De buitenruimte in Nieuwegeinse buurten duurzaam vernieuwen, zodat bewoners ook in de toekomst prettig in hun buurt kunnen wonen.

Na de eerste evaluatie in 2017 zijn er een subdoelen aan toegevoegd:

1. *Een groene buurt;*
2. *Een gezonde buurt;*
3. *Een betrokken buurt;*
4. *Een buurt voor jong en oud;*
5. *Een schone en veilige buurt;*

De evaluatie uit 2020 laat zien dat de programmadoelen en subdoelen nog steeds voldoen en passend zijn. Echter, de evaluatie geeft ook duidelijk aan dat het in gesprek gaan met buurtbewoners over een nieuwe inrichting ook vooral als vliegwielen gezien kan worden. Juist het in gesprek gaan met buurtbewoners levert veel meer zaken op. We voegen daarom als nieuw subdoel toe:

6.Community building en sociale netwerken;

We stimuleren en faciliteren de buurtbewoners om beter en meer met elkaar in contact te komen. We richten ons op het verbinden van bewoners onderling zodat er netwerken in de directe nabijheid gaan ontstaan. We stimuleren dat mensen elkaar helpen bij het oplossen van problemen doordat ze weten wie ze hiervoor kunnen benaderen in hun buurt. Ze steken de handen voor elkaar uit de mouwen als dat nodig is en hebben meer aandacht voor de hulpvragen van buurtbewoners. We willen graag dat bewoners kleine klusjes voor elkaar gaan doen en meer aandacht voor elkaar krijgen. Dit bevordert de

zelfredzaamheid binnen de buurt waarmee de hulpvraag aan officiële instanties verkleind kan worden en er minder vereenzaming optreedt. Door dit te stimuleren en faciliteren kan Betere Buurten als vliegwiel worden ingezet.

We zien steeds meer duurzaamheidsvraagstukken op ons afkomen. Enerzijds hebben deze te maken met de energietransitie en anderzijds met de gevolgen van klimaatveranderingen. Voor wat dit laatste betreft wordt hier invulling aan gegeven in het nieuwe ontwerp van de fysieke leefomgeving. Denk aan het verminderen van hittestress door meer bomen en groen in de plannen op te nemen. Daarnaast wordt gekeken naar waterbuffering door bijvoorbeeld waterdoorlatende verharding of wadi's aan te leggen. De energietransitie vraagt echter een andere benadering. Dit spits zich toe op het enerzijds verminderen van de energiebehoefte (energiebesparing) en anderzijds op een andere wijze opwekken van warmte (Warmte Transitie Visie). Dit laatste onderdeel kan extra aandacht krijgen door deze toe te voegen als nieuw subdoel waarbij uitdrukkelijk niet wordt bedoeld dat de uitvoering hiervan een onderdeel van dit programma wordt maar dat dit programma kan dienen als vliegwiel voor deze casuïstiek.

7. Aanjagen van de warmte transitie visie;

Tijdens het Betere Buurten traject hebben we specifiek aandacht voor de energietransitie. Er wordt aandacht besteed aan energiebesparing en, indien nodig wordt dit ook gedaan voor wat betreft de toekomstige warmtevoorziening in de buurt. We trekken hierin gezamenlijk op met de duurzaamheidsafdeling van de gemeente. Samen met de woningeigenaren kijken we of we specifieke projecten kunnen opzetten in de buurt.

Kijkend naar de bovengenoemde (sub)doelen en de wens om gezamenlijk, zowel intern als extern, in verbondenheid met elkaar aan projecten te werken zullen we Betere Buurten nog meer moeten gaan beschouwen als de methodiek waarlangs het mogelijk is om integraal te werken aan vraagstukken op divers vlakken en deze gelijktijdig ten uitvoer te brengen in onze stad.

Het opnieuw inrichten van de fysieke buitenruimte is het vliegwiel om met bewoners in contact te komen maar uiteindelijk slechts een onderdeel van de totale aanpak (Betere Buurten). (Inicio; evaluatie Betere Buurten 2020)

7. Afweegkader en buurtkeuze

Uit de evaluatie van de eerste buurten is gebleken dat de voor het programma beschikbare budgetten niet toereikend zijn. Als er op de huidige basis wordt voortgegaan zal er binnen enkele jaren een financieel tekort ontstaan welke snel zal oplopen. Om het programma Betere Buurten financieel duurzaam betaalbaar te houden is er samenwerking nodig met één of meer andere programma's. Er is voor gekozen om een directe koppeling met het programma *Beheer op Orde (OD)* te maken.

Dit programma richt zich op het onderhouden en vernieuwen van de openbare ruimte in onze stad. Het gaat hierbij om het rioolstelsel, de verharding (het 'grijs') en het groen. Binnen dit programma wordt planmatig en op basis van periodieke inspecties objectief gekeken naar de staat van de verhardingen en op basis hiervan wordt een planning gemaakt. Binnen de planning is er onderscheid tussen 'klein onderhoud' wat betekent het oplossen van MOR meldingen en punten waar gevaar dreigt door bv verzakkingen en of wortelopdruk. 'Planmatig onderhoud' wat zoveel betekent als lokaal herstel zonder grootschalige vervanging (herstraten van grotere stukken verharding zonder de straatstenen te vernieuwen) en 'grootschalige rehabilitatie'. Dit laatste betekent het geheel vernieuwen van materialen (dus nieuwe straatstenen et cetera). Juist bij deze

rehabilitatie komt dit programma samen met het programma Betere Buurten. Op dit moment wordt er, middels het uitvoeren van inspecties door de gehele stad, gekeken waar we maximale synergie kunnen behalen door de buurtplanning van de twee programma's op elkaar af te stemmen. Binnen het project 'duurzaam financieel evenwicht' hebben we aangetoond dat het op die wijze mogelijk is om de komende decennia binnen de financiële kaders te kunnen werken.

Financieel is op basis van de eerste buurten berekend dat de herinrichting van de gemiddelde buurt volgens de Betere Buurten aanpak ca. € 2.9 miljoen kost. Vanuit het programma Betere Buurten is er jaarlijks ca. € 1.2 miljoen specifiek voor de herinrichting beschikbaar. Het verschil tussen deze bedragen wordt in eerste instantie verkleind door bijdragen vanuit programma's die 'meedraaien' met Betere Buurten. Hierbij valt te denken aan duurzaamheidsvoorzieningen (op het gebied van klimaatadaptatie), speelvoorzieningen, rioolwerk, groenvoorzieningen, openbare verlichting et cetera. Het resterende bedrag zal komen uit de onderhoudsbudgetten van het openbaar domein (Beheer op Orde).

Bovengenoemde methodiek is natuurlijk alleen haalbaar als de buurtkeuze afhankelijk wordt gemaakt van de planning van het programma Beheer op Orde.

Nieuwegein telt 64 verschillende woonbuurten. Tot op heden zijn er 8 buurten geselecteerd als Betere Buurt. Een aantal hiervan is gereed en anderen zitten nog in diverse projectfasen en de buurt Gebouwendriften staat op het punt te starten. Het spreekt voor zich dat het zowel qua financiën als organisatorisch ondoenlijk is alle buurten gelijktijdig of in een kort tijdsbestek aan te pakken. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden.

Het belangrijkste uitgangspunt, zoals eerder genoemd is dat het programma financieel haalbaar en betaalbaar moet zijn richting de toekomst. Hierdoor is het noodzakelijk dat de planning van de Betere Buurten gelijk wordt geschakeld met de planning van het programma Beheer op Orde. Vanaf nu is dan ook uitgangspunt dat er maximale synergie is tussen de twee programma's waarbij de prioriteit wordt bepaald door de inspectie uitkomsten van de huidige staat van het fysiek aanwezige materiaal (verhardingen, groen en riolering).

De inspecties van het verhardingsareaal worden periodiek door een extern ingenieursbureau uitgevoerd. Hieruit wordt een programma voor de komende paar jaar gedestilleerd waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen vervangingsonderhoud (Rehabilitatie onderhoud), groot onderhoud en klein onderhoud. Dit gebeurt in hoge mate financieel gestuurd waarbij onder meer gekeken wordt naar omslagpunten tussen de verschillende soorten onderhoud.

Doordat de inspecties periodiek (om de paar jaar) plaatsvinden is het op dit moment niet mogelijk om jaren vooruit te kijken. Immers, een nieuwe inspectieronde kan andere zaken aan het licht brengen waardoor bijstelling van de plannen nodig kan zijn. Er wordt dan ook voor gekozen om maximaal 6 jaar vooruit te kijken met dien verstande dat de eerste 2 jaar als 'hard' worden beschouwd. Het 3de en 4de jaar als 'middel hard' en de jaren 5 en 6 als 'zacht'. Om de twee jaar zal op basis van nieuwe inspecties een bevestiging dan wel herziening van de planning en buurten plaatsvinden. Concreet betekent dit dat we op dit moment voor Betere buurten 2 buurten 'vooruit' kunnen plannen.

Nu kan het voorkomen dat uit de inspecties naar voren komt dat er meerdere buurten op relatief korte termijn aangepakt moeten worden. Op dat moment kan het handig zijn om met een tweetal zeven te werken: de eerste zeef heeft alleen betrekking op de uitkomsten van de inspecties van het areaal. Alleen de buurten die op basis hiervan in aanmerking komen voor vervangingsonderhoud 'vallen' door deze zeef. Hiermee garanderen we een optimale synergie tussen de programma's Beheer op Orde en Betere Buurten.

Na deze eerste zeef is er een tweede zeef. Hier worden de buurten die door de eerste zeef zijn 'gevalzen' nogmaals beoordeeld op andere aspecten dan de fysieke staat. Deze aspecten kunnen in meerdere thema's worden onderverdeeld zoals:

- Toezicht, veiligheid en leefbaarheid;
- Gezondheid en sociaal;
- Sociale kwetsbaarheid.
- Et cetera.

Op dit moment echter blijkt dat we onvoldoende inzicht op buurtniveau hebben in bovengenoemde thema's. Hierdoor is het niet mogelijk om objectief een detailafweging te maken. Om hier in de toekomst meer inzicht in te krijgen zal er meer monitoring op buurtniveau gaan plaatsvinden. Daarnaast wordt er binnen de regiodeal, samen met het RIVM, Universiteit Utrecht en de GGDrU specifiek gewerkt aan monitoring en de (meetbare) effecten van interventies. Hiermee moet het mogelijk worden gericht te kijken in buurten op allerlei sociaal- en maatschappelijk gebied met daaraan gekoppeld wat deze buurt specifiek nodig heeft en wat er bereikt kan worden met welke interventies. Pas als hier meer inzichten in zijn kan dit tweede deel van het afweegkader verder vorm worden gegeven. Tot die tijd sturen we alleen op de inspecties vanuit het ruimtelijk domein.

Uit de meest recente inspecties komt naar voren dat de buurt Apolloburg in Batau noord vanwege de staat van het riool en de wegen de hoogste prioriteit voor het OD heeft. Er is dan ook voor gekozen dat dit, na de buurt Gebouwendriften de eerstvolgende Betere Buurt wordt.

Vervolgens zou, kijkend naar de inspecties, de buurtkeuze hierna gemaakt moeten worden tussen de Edelstenenbuurt (Batau Zuid), Carillonlaan, Bazuinlaan, Melodiënbuurt en Kokkebogaard (Zuilenstein).

De exacte keuze en volgorde zal echter op basis van nieuwe inspecties, die binnen 2 jaar worden gedaan, worden vastgesteld.

Daarnaast willen we deze tijd gebruiken om te kijken of we de tweede zeef verder kunnen uitwerken op basis van de nieuwe Sociale Kracht Monitor 2022. Hierin zal specifiek worden ingezoomd op de genoemde buurten.

De buurtkeuze zal voorlopig periodiek op basis van de inspecties aan de raad worden voorgelegd als onderdeel van het raadsvoorstel omtrent de jaarlijkse begroting. Op het moment dat de verdere uitwerking van de tweede zeef nieuwe inzichten geeft kan het afweegkader verder worden uitgewerkt en vervolmaakt. De raad zal hiervan op de hoogte worden gehouden.

8. Participatie, Communicatie en Omgevingsmanagement

Binnen de gemeente Nieuwegein wordt op dit moment gewerkt aan een vernieuwde participatienota en bijbehorende participatieleidraad. Deze documenten zullen (ook) de basis vormen voor het programma Betere Buurten.

Belangrijk onderdeel daarbij is dat er gebruik gemaakt wordt van zgn.

omgevingsmanagement: "Het geheel van activiteiten, gericht op verkennen en betrekken van alle stakeholders, met als doel (gezamenlijke) doelstellingen te onderkennen en te realiseren." En dit natuurlijk betreffende de hoofd- en subdoelstellingen van het programma.

Het programma Betere Buurten is een enorme kans om de stad een brede kwaliteitsimpuls te geven en samen met de buurt te formuleren wat er nodig is om de buurt te vernieuwen, fysiek en sociaal. De gemeente heeft een hoge ambitie in het betrekken van de buurt. De inzet is: Betere Buurten is een traject van de Buurt. Niet alleen geïnformeerd zijn en meedenken als inwoner, maar het ideaal is dat inwoners,

ondernemers en maatschappelijke partners actief meewerken aan Betere Buurten of zelfs medeverantwoordelijk zijn voor buurtinitiatieven. Betere Buurten biedt inwoners verschillende routes om de buurtambitie te realiseren: de gemeente brengt de openbare ruimte fysiek op orde, doet dat samen met de buurt tot en met het permanent activeren van inwoners om een actieve bijdrage te leveren aan de buurt. Er zal veel verschil zijn in of en hoe inwoners bereid zijn om mee te denken of zelfs mee te werken.

De gemeente moet voorkomen dat er daardoor een diffuus beeld ontstaat over het traject, en moet ervoor zorgen dat rollen en verwachtingen tussen inwoners en gemeente helder zijn of niet meer aansluiten bij behoeften of de dagelijkse praktijk van mensen.

Betere Buurten vraagt veel van de organisatie. Om met de buurt tot een effectieve, wederkerige samenwerking te komen, vraagt om veel ambtelijke inzet, tijd en een hoge kwaliteit in het omgevingsbewustzijn van medewerkers. Denk aan flexibiliteit en interpersoonlijke communicatie.

De belangrijkste doelgroepen zijn:

- Inwoners, verdeeld naar buurten;
- Inwoners van lopende buurtinitiatieven/initiatiefgroepen;
- Ondernemers en winkeliers;
- Wijkplatform;
- Maatschappelijke partners;
- Gemeenteraad.

Doel van de participatie en communicatie is het bouwen aan en behouden van vertrouwen in het proces, rollen en eindresultaat. Binnen een wijk kunnen grote verschillen bestaan tussen buurtjes, hofjes of een flat. En ieder mens is anders. Herkenbaarheid in problematiek en identificeerbaarheid als inwoner van een buurtje zijn cruciaal voor betrokkenheid. En de mate van bereidheid om mee te denken en te werken aan een buurt verschilt ook.

Belangrijk strategische uitgangspunten:

1. We laten als gemeente zien dat we weten wat er speelt in de buurt en we een idee hebben van wat mogelijke knelpunten en oplossingen zijn, zodat inwoners zien dat de gemeente zijn huiswerk ook goed gedaan heeft en dat mensen zich erin kunnen herkennen.
2. Maken verschillen in de buurt productief door er actief op te anticiperen en te differentiëren in de aanpak, participatie en communicatie.
3. Gebruiken een buurtgerichte benadering op straatniveau in een wijk.
4. Iedere bewoner (adres) wordt minimaal één keer actief benaderd tijdens het traject. Hierdoor krijgt iedereen de kans om mee te doen, input te leveren dan wel aan te geven waar zij of hij behoefte aan heeft.
5. Zorgen dat inwoners en betrokkenen weten wat ze mogen verwachten van de gemeente en vice versa: wat mag de gemeente van inwoners verwachten. Verwachtingenmanagement betekent van tevoren duidelijkheid geven in de verschillende doelstellingen en resultaten van de projectfasen. Eerst samen breed kijken naar kansen en opgaven en daarna - op basis van het beschikbaar gestelde budget van de gemeenteraad - samen keuzes maken in de buurtambitie en uitwerking in een schetsontwerp. Tot slot: samen een schetsontwerp uitwerken tot een definitief ontwerp.
6. Sluiten aan bij wat de buurt kan en wil, door te laten zien dat Betere Buurten een breed assortiment biedt aan mogelijkheden om de buurt te vernieuwen fysiek en sociaal. Daarbij zijn verschillende gradaties mogelijk voor deelname aan het project. Wat een buurt kan en wil is maatwerk. De gemeente is drager van Betere

Buurten en primair verantwoordelijk voor het vernieuwen van de buurt. Tegelijk moet ook duidelijk zijn: hoe meer een buurt kan en wil bijdragen, hoe meer mogelijkheden er zijn om de buurt te verbeteren.

7. Stakeholders worden actief betrokken en hebben ook een functie en verantwoordelijkheid in de buurt. Ook deze partners zullen worden aangespoord om actief deel te nemen aan de processen waarbij ook zij verantwoordelijkheid nemen.
8. Zorgen voor tijdige, actieve en menselijke communicatie voor, tijdens en na het proces in welke fase we ook zitten. Zorgen dat inwoners actief geïnformeerd blijven over de voortgang of mijlpalen van Betere Buurten.
9. De nadruk op persoonlijke communicatie, continue ondersteund met (on- en offline) projectcommunicatie, is de sleutel voor Betere Buurten. Met persoonlijke communicatie krijgen mensen echte aandacht, wat zich kan uitbetalen in vertrouwen. We gaan op zoek naar natuurlijke ontmoetingsplekken of creëren nieuwe. Zorgen voor een herkenbaar gezicht/aanspreekpunt in de buurt. Variëren in werkvormen die passen bij de buurt en problematiek (koffiekar, klusbus, keukentafel, schouw, SOS team, buurtbabbel et cetera).
10. We proberen bewoners actief met elkaar te verbinden en of in contact te brengen. Hierdoor ontstaan er netwerken in de buurt.
11. We delen successen met direct betrokkenen en de buurt. Niet alleen om de betrokkenheid te honoreren en te belonen, maar ook om Betere Buurten herkenbaar te maken als een project waar de gemeente samen met inwoners werkt aan een leefbare stad. Door te bouwen aan een goede reputatie van Betere Buurten krijgt het een onderscheidende waarde en betekenis, waardoor doelstellingen makkelijker bereikt kunnen worden.

9. Externe partners

In de verkenningsfase worden uitgebreide analyses gemaakt van de buurt. Vanuit stakeholder analyses en overige kontakten worden zoveel als mogelijk externe partijen die actief zijn (of willen worden) in de buurt benaderd met de vraag of en hoe zij betrokken willen worden. Hiervoor geldt hetzelfde als de interne medewerkers vanuit andere programma's: aanhaken en meedoen is zeer welkom maar de hieraan verbonden kosten voor personeel, programma's en eventuele andere werkzaamheden komen ten laste van deze externe partner.

Om de samenwerking tussen gemeente en partners naar een hoger niveau te tillen is het van belang om te onderzoeken hoe deze samenwerking vormgegeven kan worden. Op dit moment wordt er bij vraagstukken nog vaak naar de gemeente gekeken en wordt er verwacht dat de gemeente leidend is in initiatie en aanpak. Vraag is of dit niet veel meer op basis van gedeelde verantwoordelijkheid plaats zal moeten vinden en zo ja, hoe organiseer je dit dan en wat is ervoor nodig om als gelijkwaardige partners op te kunnen trekken in een buurtaanpak? De gemeente heeft hierin natuurlijk haar eigen verantwoordelijkheid en kan vooral ook als facilitator fungeren.

Binnen de Muntenbuurt wordt op dit moment geëxperimenteerd met externe partners om te onderzoeken hoe een en ander goed kan functioneren zodat samenwerking leidt tot meerwaarde voor alle betrokken partijen.

10. Werkwijze per projectfase

De buurtaanpak bestaat uit vier fases. Dit is een wijziging ten opzichte van de huidige aanpak die namelijk uit drie fases bestaat.

De verschillende fasen die doorlopen worden zijn:

- A: Verkenningfase;
- B: fase 'Buurtplan van Aanpak';
- C: Planvoorbereidingsfase;
- D: Uitvoeringsfase.

Op basis van de uitgevoerde evaluatie, de wens om andere programma's (beter) te laten aanhaken op het programma Betere Buurten en op voorhand beter te analyseren wat de daadwerkelijke vraagstukken en opgaven in de betreffende buurt zijn, is fase B:

'Buurtplan van Aanpak' heel bewust toegevoegd. Door het inbouwen van een moment van reflectie ontstaat de mogelijkheid om gefundeerder aan de daadwerkelijke buurtaanpak te beginnen. Ook is dit het moment om specifieke doelen te stellen en de monitoring hierop af te stemmen (met een duidelijke nul-meting vooraf), een gedetailleerdere financiële begroting op te stellen, specifieke risico's te benoemen en bijbehorende corrigerende maatregelen te bepalen. Kortom een moment van reflectie, verdieping en duiding voordat de daadwerkelijke uitvoering in de buurt van start gaat. Dit alles op basis van de verkregen informatie in de verkenningfase.

A: Verkenningfase

Het doel van de verkenningfase is om tot in detail te achterhalen hoe de betreffende buurt in elkaar steekt. Wat speelt er in de buurt, welke problemen doen zich voor of worden ervaren, welke wensen leven er onder buurtbewoners et cetera. Belangrijk punt hierbij is dat 'we' elkaar leren kennen, dat er aan onderling vertrouwen wordt gewerkt en dat er een positieve 'vibe' ontstaat in de buurt.

De verkenning vindt op twee fronten plaats.

1: Interne verkenning binnen de gemeente. Hierbij valt te denken aan:

- Team samenstellen vanuit RD/OD/TVL/MO;
- Opstellen buurtprofiel, SWOT analyse en Stakeholderanalyse;
- Verdiepende inventarisatie en analyse aanwezige gegevens (technisch, maatschappelijk, klachten enz.).
- Randvoorwaarden
- Et cetera

2: Verkenning in de buurt. Hierbij valt te denken aan:

- In gesprek met bewoners;
- In gesprek met wijkpartners;
- Benaderen specifieke doelgroepen (indien van toepassing);
- Enquêtes onder bewoners en partners (zijnde een nul-meting);
- Et cetera

Dit alles moet gedetailleerde informatie opleveren over de huidige situatie in de buurt, wat mensen bezighoudt en welke wensen er leven en kansen er zijn om de buurt sterker te maken.

De duur van deze fase is circa 6 maanden.

B: Buurtplan van Aanpak

Op basis van alle verzamelde informatie in de voorgaande Verkenningfase wordt er in deze fase een specifiek Buurtplan van Aanpak opgesteld. Deze fase geeft een gedetailleerd overzicht wie wat gaat doen in de buurt, welke doelen we willen bereiken en wat de kosten (budgetten) zijn en hoe deze wordt samengesteld. Ofwel:

- Wat gaan we allemaal doen in deze buurt en hoe betrekken we de bewoners;
- Wat doen we samen (intern / extern) of apart maar wel gelijktijdig (intern / extern)
 - o Programma Beheer op Orde

- Programma Veiligheid
- Programma Duurzaam
- Programma Sociaal -> Gezondheid, Jeugd & Onderwijs, Participatie en Armoede
- Programma Groen doet Nieuwegein goed
- Programma Wonen en Zorg (Woonwjs)
- Externe stakeholders
- Hoe ziet de projectorganisatie eruit en hoeveel inzet wordt er verwacht;
- Opstellen van een specifiek participatie en communicatie;
- Financieel: budgetten en ramingen per pijler, wie draagt wat bij:
 - Programma Betere Buurten -> SO tbv kostenraming
 - Programma Beheer op Orde, Spelen, Riolering, Groen etc.
 - Programma Veiligheid
 - Programma Duurzaam
 - Programma Sociaal -> Gezondheid, Jeugd & Onderwijs, Participatie en Armoede
 - Programma Groen doet Nieuwegein goed
 - Externe stakeholders
- Welke meetbare doelen willen we behalen (sturing)
 - Vaststellen welke meetbare concrete resultaten we willen behalen
 - Opstellen 'meetplan' hoe we dit willen volgen
- Overzicht van Quickwins opstellen
- Projectplanning opstellen voor zowel inzet qua mens, middelen en doorlooptijden voor de volgende fases. Hierin is ook aandacht voor activiteiten die plaatsvinden in de perioden waarin 'buiten' zichtbaar niet veel gebeurt (bv de besteksfase). Van belang is om het momentum in deze perioden vast te houden in de buurt.

We bereiken met het opstellen van dit Buurtplan van Aanpak:

- ➔ Tijd van reflectie en wijkgerichte aanpak opstellen (wat heeft deze wijk wel of niet nodig);
- ➔ Beter benutten van opgehaalde info uit de buurt;
- ➔ Meer sturing op vooraf gestelde doelen (inhoudelijk en financieel) en meetbare resultaten achteraf;
- ➔ Overige programma's kunnen financieel aanhaken waardoor impact groter kan worden en synergie kan worden bereikt;
- ➔ Meer integrale samenwerking intern;
- ➔ Duidelijkere informatievoorziening naar bewoners over een breder scala aan zaken;
- ➔ Inzicht in specifieke risico's.
- ➔ Een adequate financiële raming voor de herinrichting van de fysieke leefomgeving op basis van gefundeerde aanname's.

Voordat het Buurtplan van Aanpak als definitief wordt bestempeld zal er een uitgebreide terugkoppeling naar de buurt plaatsvinden. Centrale vraag hierbij is: herkend de buurt de geschetste problematiek en heeft het vertrouwen in de voorgestelde oplossingen en werkwijze alsmede kan de buurt zich vinden in de geschetste samenwerking tussen de gemeente, stakeholders en de buurtbewoners. Belangrijke basis moet zijn dat er voldoende draagvlak is onder de bewoners voor de interventies en de manier waarop we dit gaan vormgeven.

De duur van deze fase is circa 3 maanden.

C: Voorbereidingsfase

Deze fase kenmerkt in het verder uitwerken van de plannen. Welke activiteiten gaan er plaatsvinden en hoe dragen deze bij aan het gestelde hoofddoel en subdoelen. Door middel van specifieke themabijeenkomsten in de buurt (met bewoners, stakeholders et cetera) maar ook 1 op 1 gesprekken behoren tot de mogelijkheid, worden plannen uitgewerkt richting daadwerkelijke uitvoeringsprojecten.

In deze fase lopen diverse lijnen parallel aan elkaar: maatschappelijke vraagstukken versus de inrichting van de fysieke buitenruimte. Enerzijds zijn dit verschillende trajecten waarbij de maatschappelijke vraagstukken veel meer vragen om projecten die gericht zijn op het doen en laten van mensen en de beïnvloeding hiervan of informatie verstrekken hieromtrent terwijl de inrichting van de fysieke buitenruimte vooral gaat over de herinrichting van de leefomgeving. Anderzijds is dit één van de cruciale periodes in het project waarbij sterk ingezet moet worden op integraliteit. Hoe kunnen interventies uit verschillende 'pijlers' elkaar versterken en hoe kunnen oplossingen voor een vraagstuk gevonden worden in andere domeinen? Juist door in deze fase gezamenlijk op te trekken en (nog meer) met een open blik de vraagstukken te benaderen kan de succesfactor van een gezamenlijk, geïntegreerde buurtaanpak worden vergroot. Het Betere Buurten team zal tijdens deze fase de integrale spil zijn in de brede buurtaanpak: faciliterend naar anderen, verbinden en vooral scherp op integraal resultaat sturend.

Het resultaat van deze fase is dat er concrete projecten zijn voorbereid voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken en dat er een door de bewoners gedragen nieuw ontwerp is gemaakt voor de inrichting van hun buurt. Belangrijk hierbij is dat we als gemeente inzicht hebben in de consequenties voor de beheers lasten die dit nieuwe plan met zich meebrengt en of hier voldoende middelen voor beschikbaar zijn. Hieraan verbonden is een integraal uitvoeringsprogramma voor de volgende fase opgesteld. Dit alles wederom in nauw overleg met de bewoners en overige stakeholders opgesteld zodat er (ruim) voldoende draagvlak is in de buurt voor de plannen die uitgevoerd gaan worden.

De duur van deze fase zal voor wat betreft de herinrichting van de fysieke leefomgeving circa 12 maanden zijn. Voor de sociaal-maatschappelijke onderdelen zal deze fase naar verwachting korter zijn en eerder overgaan in de volgende fase.

D: Uitvoeringsfase

In deze fase komen de gemaakte plannen tot uitvoer. Sociaal-maatschappelijk zullen diverse projecten worden opgestart en de werkzaamheden voor de herinrichting van de fysieke ruimte zullen in een bestek worden verwoord, worden aanbesteed en uitgevoerd. Belangrijk in deze fase is voor wat de herinrichting betreft goed in contact te blijven met de bewoners zodat ze weten wat er waar gebeurt in hun buurt. Dit vergt communicatieve aandacht. Ook zullen in deze fase een aantal projecten samen met buurtbewoners worden opgepakt zodat de betrokkenheid hoog blijft. De sociaal-maatschappelijk projecten zullen worden opgestart en worden uitgevoerd.

Het is van belang dat de uitvoering van de herinrichting niet te lang duurt. In het verleden hebben bewoners aangegeven dat ze te lang overlast ondervinden van de werkzaamheden. De uitvoeringsduur is afhankelijk van de grootte van de buurt maar het streven moet zijn dat deze fase niet langer duurt dan anderhalf jaar. Dit hoeft niet per definitie te gelden voor de andere projecten die binnen de buurtaanpak lopen. Deze zouden in principe langer doorgezet kunnen worden (indien noodzakelijk). Wel is het goed om tot een afronding te komen van het Betere Buurten traject. Deze afronding vindt plaats na het gereedkomen van de herinrichting van de buurt.

Na de afronding is het van belang om te meten of de behaalde doelen gerealiseerd zijn. Dit kan op verschillende manieren gebeuren en mogelijk is het verstandig dit ook op meerdere tijdstippen te doen. Bewoners moeten ook de tijd krijgen te wennen aan de nieuwe omgeving en daarnaast is het ook goed om te weten of de aanpak op (iets) langere termijn ook structureel tot verandering leidt. Hoe we dit gaan doen zal nog verder worden onderzocht.

Ander belangrijk aspect is hoe we omgaan met tijdelijke zaken die gedurende het Betere Buurten traject zijn gecreëerd. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een buurtkamer of

andere voorziening. Kan deze voorziening in stand worden gehouden en wie betaald dat dan? De intentie hierbij is dat hier vooral een beroep op stakeholders wordt gedaan om dit voor hun rekening voort te zetten.

11. Participatie in de praktijk met de buurtbewoners

Hét middel om de geformuleerde doelen te realiseren is participatie met bewoners. We kunnen alleen een betere buurt creëren als we intensief samenwerken met de bewoners die in het gebied wonen. In iedere fase van het project – van vooronderzoek via ontwerp naar realisatie – zijn we in gesprek met bewoners en bevragen we hen om actief te participeren. Participeren kent daarin vele vormen. Sommige bewoners voelen zich prettig bij enkel geïnformeerd te worden over de voortgang van het traject, anderen sturen tekeningen voor het ontwerp van hun straat en weer anderen zetten een kan koffie voor de buurt als er een evenement is of enthousiasmeren hun buren om mee te doen met een gezamenlijke schoonmaakactie in de buurt. Alles mag en niks moet, we verplichten niemand om te participeren.

We proberen de drempel om te participeren zo laag mogelijk te maken en iedereen de kans te geven om te participeren. Daarin zoeken we altijd naar nieuwe methodieken en vormen van participatie, maar schuwen we de 'klassiekers' zeker niet. Iedere Betere Buurt vraagt daarin maatwerk. In dit hoofdstuk staan we stil bij hoe we dit in de praktijk doen. We onderscheiden daarin verschillende fases binnen een Betere Buurt project. Achter iedere fase staat de specifieke doelstelling van de inzet van participatie en een lijst van vormen die we eerder succesvol hebben ingezet. Op basis van voorgaande argumentatie zijn dit geen uitputtende lijsten, er is altijd ruimte voor de inzet van andere vormen.

Vooronderzoek

Doel participatie: Informeren en bewoners 'warm' maken voor het Betere Buurten project

Participatievormen:

- *Visueel aantrekkelijk buurtberichten met actieve oproepen*
- *Bewoners die we al goed kennen vragen anderen de enthousiasmeren*
- *Maatschappelijke partners en wijknetwerk uitnodigen om hun ervaringen met de buurt te delen*
- *Kennismakingsbijeenkomsten voor de buurt met het Betere Buurten projectteam*
- *Inzet van een fysieke ideeën brievenbus en openzetten digitale mogelijkheden voor eerste ideeën*
-

Nadat een buurt is aangewezen als Betere Buurt start het vooronderzoek (Verkenningfase). Op dit moment start ook de participatie met de buurt. Bewoners worden per buurtbericht geïnformeerd dat hun buurt is aangewezen als Betere Buurt en wat dit voor hen kan betekenen. Bewoners worden bevraagd naar hun communicatievoorkeuren en kunnen zich bijvoorbeeld aanmelden voor een digitale nieuwsbrief of app (via ikbennieuwegein.nl).

Collega's die al veel in de buurt zijn en de buurt al goed kennen, zoals bijvoorbeeld de wijkcoördinator of de wijkboa, worden gevraagd om hun netwerk van bewoners uit te informeren over Betere Buurten. Deze bewoners kunnen op hun beurt andere bewoners weer enthousiasmeren. In deze fase worden ook alle maatschappelijke partners betrokken, zowel om hun kennis van de buurt te delen, maar ook om hen waar mogelijk

te activeren plannen te maken voor het gebied en daarin samen op te trekken. Het wijknetwerk speelt hier vanzelfsprekend ook een grote rol.

Op aangekondigde momenten zal het projectteam van Betere Buurten zich presenteren aan de buurt via informele stands, waarbij de focus vooral op ontmoeting ligt en algemene informatie over Betere Buurten. Eerste ideeën van bewoners over de buurt kunnen hier ook al worden aangereikt, bijvoorbeeld door de inzet van een fysieke ideeënbus en/of wensbomen.

Planvoorbereidingsfase

Doel participatie: Samen met bewoners een ontwerp maken voor de herinrichting van de fysieke leefomgeving

Participatievormen:

- *Iedereen deur-tot-deur uitnodigen om mee te denken*
- *Aandragen ideeën door mee te lopen in een (digitale) buurtsafari*
- *Aandragen ideeën via door een 'punt op de kaart te prikken' via digitale kaarten op ikbennieuwegein.nl*
- *Aandragen ideeën via mail, app of telefoon naar leden van het projectteam en speciaal aangemaakt emailadres*
- *Verdiepende gesprekken met delen van een buurt of 1-op-1 met leden van het projectteam*
-

De ontwerpfase loopt als een rode draad door ieder Betere Buurt project. De herinrichting van de fysieke leefomgeving is een onderwerp wat iedere bewoner aan gaat en waar heel veel bewoners graag in participeren. Op basis van input van bewoners, onze eigen landschapsarchitecten en de beheerders van het openbaar domein vormt zich eerst een schets en later in de tijd een ontwerp dat klaar is om aanbesteed en uitgevoerd te worden.

We bellen bij iedereen aan om bewoners actief uit te nodigen om mee te denken over het ontwerp. Dit is tijdrovend, maar bewoners ervaren een persoonlijke uitnodiging als prettig en laagdrempelig om mee te doen. We hebben inmiddels goede ervaringen opgedaan met buurtsafari's als participatievorm voor het bespreekbaar maken van de fysieke leefomgeving. Tijdens de buurtsafari zijn de landschapsarchitecten uit het projectteam aanwezig en lopen samen met bewoners door de buurt heen om alle ideeën, punten van aandacht en gespreksthema's te verzamelen. Vervolgens worden deze verwerkt in het ontwerp. In coronatijd is dit volledig digitaal gegaan en ook dit is een interessante vorm om aan te blijven bieden (én én, niet óf óf). Het blijkt voor veel bewoners laagdrempelig om achter de laptop 'mee te lopen' door de buurt, terwijl collega's van het projectteam met de camera door de buurt heen wandelen.

De verwerking van alle ideeën in het ontwerp en de terugkoppeling daarvan leent zich ook weer voor een nieuwe buurtsafari, maar ook voor verdiepende gesprekken op buurt, straat of 1-op-1 niveau. Dit blijven we dan ook doorlopend aanbieden en communiceren in (fysieke en digitale) buurtberichten.

Hoe houd je de buurt betrokken gedurende de periode dat de focus op het ontwerp ligt?

Doel participatie: Sociale cohesie in de buurt vergroten. Subdoelen: een gezondere buurt, een groenere buurt, een veilige buurt, een buurt voor jong en oud, etc

Participatievormen:

- *Buurtbabbel*
- *Koffie drinken in de buurt op aangekondigde momenten*
- *Community building via de ABCD methode*
- *Community art*
- *Bewonersinitiatieven ondersteunen*
- *Gezamenlijke schoonmaakacties*
- *Inzet buurten vanuit OOV voor gesprek over veiligheid in de buurt*
- *Serious gaming*
- *Feestjes organiseren*
- *Evenementen die bewustzijn over klimaatadaptatie organiseren (groene daken, tegelwippen, watervriendelijke tuin stimuleren)*
- *Mogelijkheden voor zelfbeheer stimuleren*
- *Deur-aan-deur advies over duurzaamheid van de woning aanbieden*

Parallel aan de ontwerpfase (en doorlopend in de realisatiefase) wordt veel tijd en energie gestoken in het vergroten van de sociale cohesie in de buurt. Een Betere Buurt is immers ook een buurt waar mensen elkaar ontmoeten, helpen en ondersteunen, maar ook zoveel mogelijk verantwoordelijkheid voor de buurt waar ze wonen. Om dit te bereiken worden diverse vormen van participatie ingezet, veelal aangejaagd of ondersteund door de coördinator betere buurten uit het projectteam. Hier wordt ook nadrukkelijk samenwerking gezocht met diverse inhoudelijke thema's waar we als gemeente aan werken en waarbij participatie dus niet alleen de sociale cohesie vergroot, maar ook raakt aan andere doelen van betere buurten en de gemeente in het algemeen. Inmiddels is bijvoorbeeld in iedere buurt een community art gerealiseerd, waarbij bewoners op allerlei manieren hebben geparticipeerd om prachtige kunst te creëren. Ook hebben we goede ervaringen met het organiseren van bijvoorbeeld schoonmaakacties, het creëren van geveltuintjes, tegel-eruit-plantje-er-in acties en zijn er zelfs volledige buurttuinen gerealiseerd op initiatief van bewoners. Dankzij Betere Buurten kunnen bewonersinitiatieven vaak versneld worden dankzij de inzet van extra ondersteuning door de coördinator Betere Buurten en de mogelijkheid tot extra middelen.

Bovenstaande vormen van participatie staan of vallen bij dat we bewoners leren kennen, maar vooral dat ze elkaar (leren) kennen. Zo groeit het vertrouwen in elkaar en het gevoel dat er mogelijkheden en kansen liggen om bijvoorbeeld iets te organiseren of iets blijvends in de openbare ruimte te creëren. Dit doen we bijvoorbeeld door simpelweg vaste koffiemomenten te creëren in de buurt, maar ook door bijvoorbeeld de Buurtbabbel te organiseren.

Het vergroten van de sociale cohesie en het vasthouden ervan is een proces dat nooit stopt. Ook als Betere Buurten weer weg is uit de buurt loopt dit door. Het Betere Buurten project kan hier dus vooral als aanjager in gezien worden en dient te zorgen voor goede borging bij bewoners in de buurt en bij collega's en maatschappelijke partners die actief zijn in de buurt.

Realisatiefase

Doel participatie: Informeren over voortgang realisatie, waar mogelijk betrekken bij uitvoering

Participatievormen:

- *Buurtgesprekken met de aannemer*
- *Hulp van bewoners bij kleine delen van realisatie*
- *Feestjes vieren na oplevering (deel)gebieden*
- *Slotfeest als de buurt helemaal 'klaar' is*

In de realisatiefase is de aannemer aan de slag om de buurt daadwerkelijk opnieuw in te richten. Het sluitstuk van Betere Buurten, maar wel een fase die 1,5 tot mogelijk wel 2 jaar duurt. In deze fase is het van groot belang dat bewoners goed in gesprek kunnen zijn met de aannemer en de gemeente over bijvoorbeeld de planning van de uitvoering, de positie van een bouwdepot et cetera. Waar mogelijk kunnen bewoners helpen bij de realisatie, denk bijvoorbeeld aan het inzaaien van een bloemenstrook.

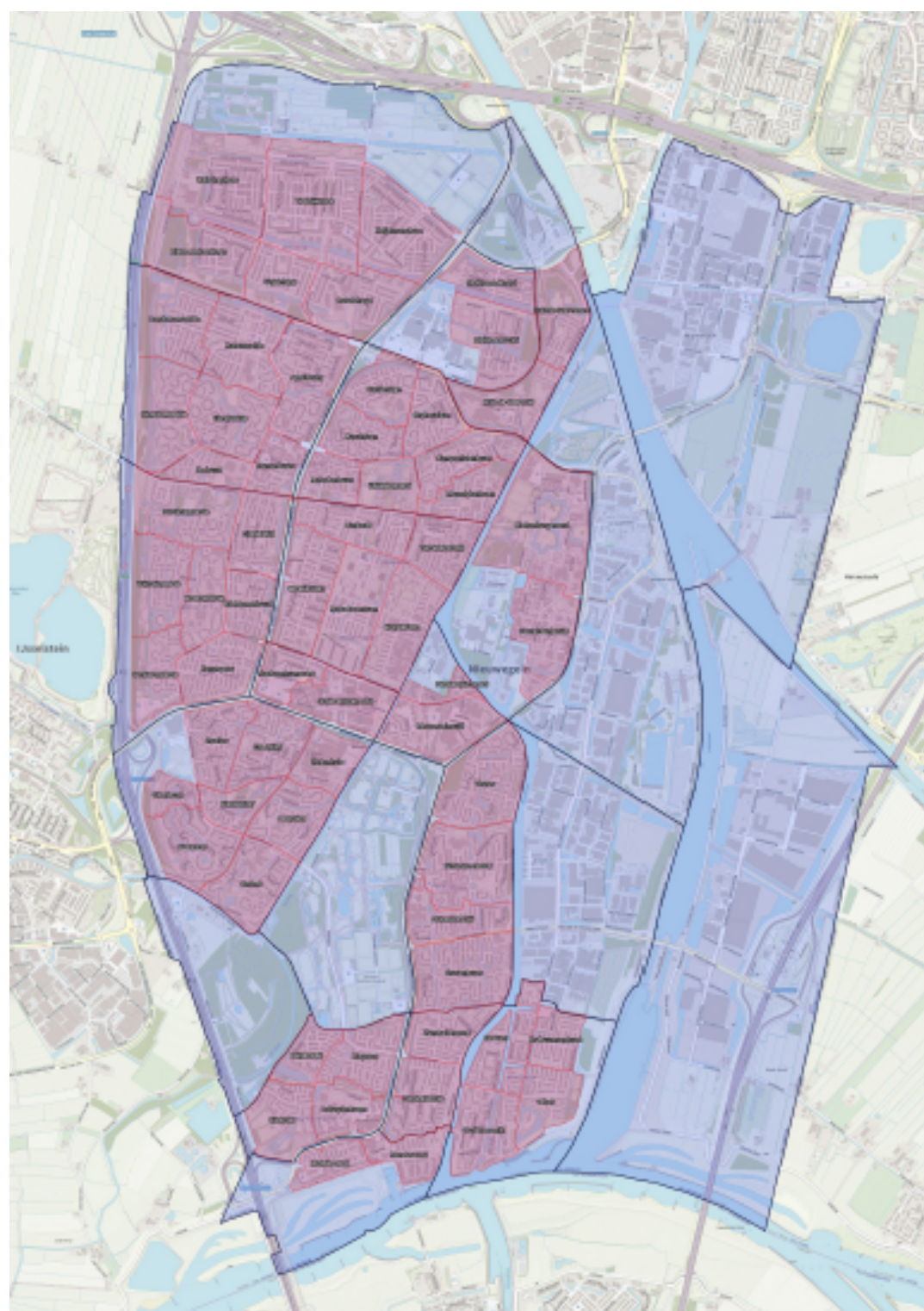
Om eventuele hinder van de werkzaamheden te verzachten, maar vooral ook om te vieren dat de buurt straat voor straat zichtbaar wordt opgeknapt, zijn kleine feestjes organiseren altijd leuk. Uiteraard wordt hier altijd gezocht naar de behoefte van bewoners om dit zelf te organiseren of hier een rol in te vervullen.

12. Het vervolg

De doorontwikkeling van het programma is eerste stap richting de toekomst. Het biedt handvatten die aangereikt zijn door opgedane ervaringen, evaluaties en kansen die zich aandienen (Regiodeal). Dit betekent natuurlijk niet dat we er nu zijn; integendeel! We blijven oefenen en ontwikkelen. We werken aan nieuwe methodieken om de bewoners nog meer te betrekken, slimmer samen te werken met partners uit de stad om op die wijze bij te dragen aan het welbevinden van onze inwoners.

Daarnaast blijven we werken aan het verfijnen van het afweegkader op basis van meetbare resultaten uit monitoring en proberen we in de toekomst ook meer te sturen input en outcome. Kortom, we maken nu slechts een tussenstap.

Bijlage 1: overzicht 64 buurten

Bijlage 2: Overzicht verwerking aanbevelingen vanuit Evaluatie Betere Buurten

In 2020 is een evaluatie uitgevoerd van de eerste 3 pilotbuurten. Deze door Inicio uitgevoerde evaluatie geeft een scala aan opbrengsten (conclusies) en aanbevelingen.

Er wordt helder weergegeven dat het programma vanaf de grond af aan moest worden opgebouwd en dat het nog steeds een leerproces is, waarbij elke volgende buurt profiteert van opgedane kennis in de voorgaande buurten. Ook wordt duidelijk gemaakt dat vooral de Betere Buurten aanpak als een vliegwiel werkt op andere ontwikkelingen en dat het merk Betere Buurten nu al een behoorlijke bekendheid heeft. Dit ook bij de bewoners in buurten waar nog geen programma is gedraaid! Er zijn dus nog veel zaken die doorontwikkeld kunnen en moeten worden waarbij aansluiten en synergie met andere gemeentelijke programma's zeker financieel gezien noodzakelijk is. Ook blijkt dat niet elke buurt hetzelfde is en dus maatwerk noodzakelijk is.

De in de evaluatie genoemde aanbeveling zijn een belangrijke input voor het nieuwe programma Betere Buurten 2.0.

In onderstaande tabel is weergegeven waar en op welke wijze de aanbevelingen een plek hebben gekregen in het nieuwe programma betere Buurten 2.0

Overzicht aanbevelingen	Verwerking aanbevelingen
1. Blijf continu leren en verbeteren als organisatie in de aanpak.	- Nieuw programmaplan BB - Oefenen met Regiodeal - Intern: kijken in elkaars keuken sessies - Extern: betere samenwerking met stakeholders
2. Blijf de Betere Buurten aanpak vanuit het fysieke starten om in gesprek te gaan, dat is een laagdrempelige en effectieve ingang. Maar er is nog meer uit de inventarisatie te halen om een brede aanpak te ontwikkelen op wat er speelt in de wijk, wat de problematiek is en wat er nodig is.	- Integrale samenwerking tijdens de verkenningsfase - Opstellen Buurtplan van Aanpak
3. Bij het verbreden van de aanpak gaat het niet alleen om wat de buitenruimte kan betekenen voor thema's als gezondheid, wat op zichzelf heel waardevol is, maar het gaat verder. Door dat in de aanpak met iedereen wordt gesproken, bewoners en professionals, en daarmee gezocht wordt waar de werkelijke vraag van bewoners zit, kunnen ook individuele problemen signaleerd worden en kan ook het fysieke gevoed worden met sociale inzichten.	- Individuele zaken worden opgepikt en actief intern of extern geadresseerd. - Betere Buurten coördinator blijft proces individu volgen en blijft aanspreekpunt voor het proces.
4. Herzie bij het verbreden van de aanpak ook de (sub)doelstellingen en vul ze eventueel aan, om scherper met elkaar af te spreken wat eronder wordt verstaan en wat je ermee wil bereiken. Momenteel vinden de subdoelen in de projecten een vertaling naar het fysieke domein,	- Subdoelen uitgebreid met: community-building en aanjagen energietransitie - Bij opstellen Buurtplan van Aanpak aandacht voor deze interacties

zoals bijvoorbeeld de fitness plek in Merwestein die bijdraagt aan de doelstelling gezondheid. De doelstelling veiligheid kan niet alleen over verkeersveiligheid, maar ook over de burensveiligheid in de buurt gaan. In het verder brengen van de aanpak is het zaak om de doelstellingen een bredere betekenis te geven vanuit het perspectief van bewoners, vanuit de 'bedoeling', vanuit integrale maatschappelijke vraagstukken.	- Leerproces Regiodeal benutten inclusief kennis en kunde hier opdoen vanuit andere steden.
5. Zorg bij het verbreden voor inhoudelijke afstemming boven of tussen de programma's.	- Leerpunt uit Regiodeal. Verder vormgeven.
6. De projectleider Betere Buurten (Ruimtelijk Domein) zal daarmee steeds meer een integrale rol vervullen.	- Persoonlijk ontwikkelprogramma opzetten of passende ondersteuning voor projectleiders - Meedraaien in Regiodeal
7. Zorg voor een collectief geheugen van het begin tot het eind van het project, iemand die gedurende het hele traject betrokken is. Dat kan de projectleider zijn, maar ook wijkcoördinator, of allebei.	- Projectleider Betere buurten blijft gehele traject betrokken.
8. Zorg ervoor dat bij het afsluiten van de DO fase en de overgang naar realisatie de projecten als 'een schone buurt' niet meer komen te vervallen. Daarmee kunnen bewoners betrokken blijven in de periode tussen planvorming en de daadwerkelijke eerste fysieke ingreep in de buurt en tijdens de uitvoering.	- Er worden activiteiten gepland en ontplooid tijdens deze fase. - Medewerkers Betere Buurten blijven zichtbaar aanwezig in deze fase. - Zie ook onderdeel 'participatie' in programmaplan
9. Andere manieren om bewoners betrokken te houden bij de plannen is quick wins uitvoeren (gebeurt ook al), de verwachtingen beter managen en alles op alles zetten om de doorlooptijd te verkorten.	- Streven is om het voorbereidings- en uitvoeringstraject te beperken in tijd tot 12 resp 18-24 maanden. Dit laatste is gerelateerd aan de grootte van de buurt.
10. Zorg voor beter inzicht in de te verwachten beheerskosten door een beheerstoets vooraf. Maak vervolgens de keuze of het beheersbudget kaderstellend is of zorg voor extra budget voor beheerslasten na uitvoering.	- Invoeren bij nieuwe buurten.
11. Werk aan synergie in financiën met andere programma's	- Er is een koppeling gemaakt met het OD programma Beheer op Orde.
12. Maak onderscheid tussen het budget voor onderzoek en participatie. Bepaal een of twee vaste budgetten voor participatie voor grote en kleine buurten.	- Wordt vanaf nu toegepast bij nieuwe budgetbepalingen.

13. Overweeg een meer gedifferentieerde aanpak per buurt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een 'light'-versie. Niet elke buurt wil en kan op dezelfde manier participeren. Ook de intensiteit van de aanpak kan per buurt verschillen en de verhouding tussen verbeteringen in de openbare ruimte en deelprojecten vanuit andere domeinen in de uitwerking van de aanpak. Het is belangrijk om hier in een vroegtijdig stadium oog voor te hebben zodat voor de juiste inzet wordt gekozen en eventueel in bijgestuurd kan worden.	- Door het Buurtplan van Aanpak toe te voegen kan hier gerichte invulling aan worden gegeven. Afstemming zal (veel) meer buurtgericht zijn.
14. Kies de buurten zorgvuldig uit en hou het lage schaalniveau van de buurt vast. Op het niveau van een hele wijk komt het regelmatig voor dat bepaalde problematiek in de cijfers niet zichtbaar wordt omdat het zich uitmiddelt over de hele wijk. Op een laag schaalniveau ontstaat beter inzicht om keuzes te maken.	- Zal verder ingevuld moeten worden als onderdeel van monitoringsprogramma's. - In de eerstvolgende Monitor Sociale Kracht zal er specifiek voor bepaalde wijken op buurniveau worden ingezoomd.
15. Om betrokkenheid van bewoners ook na het project vast te houden kan gedacht worden aan een vervolg a la Buurt Bestuurt, een manier van samenwerken waarbij bewoners, gemeente en andere wijkpartners als de politie samen bepalen welke uitdagingen in hun buurt als eerste moeten worden aangepakt.	- Zal verder uitgewerkt en ingevuld moeten worden.

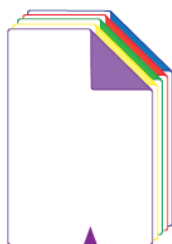
Bijlage 3: Programma Betere Buurten 2.0 in zes infographics

Programma Betere Buurten Algemeen

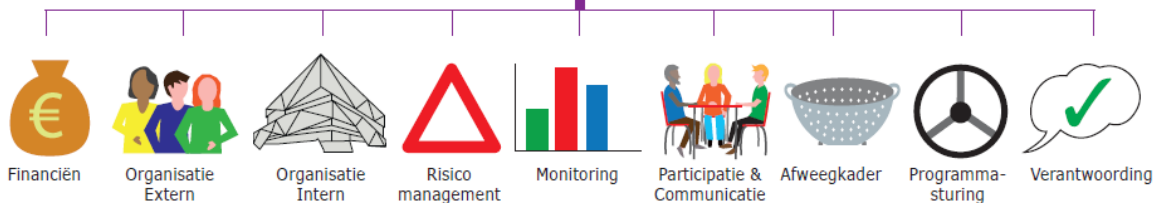
Nieuwegein

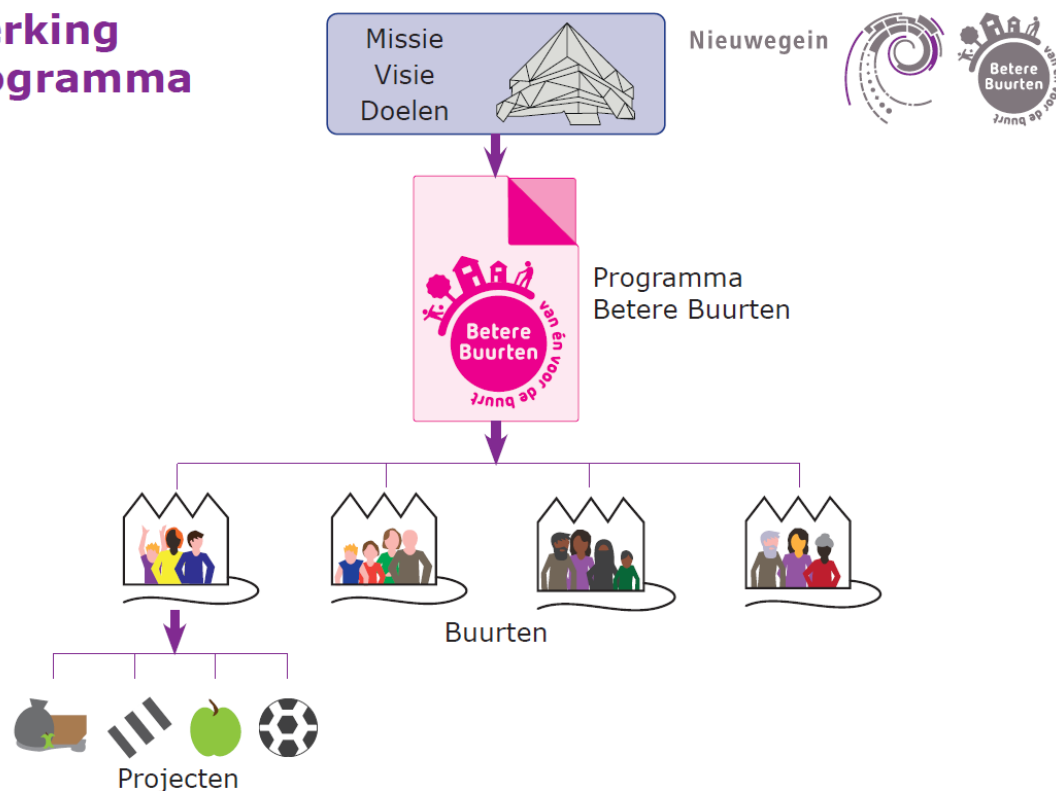
Overige programma's

Programmaplan
Betere Buurten

Werking programma

Nieuwegein

Samenhang programma's

Omgevingsvisie

"Nieuwegein verstedelijkt en vergroent"

Nieuwegein

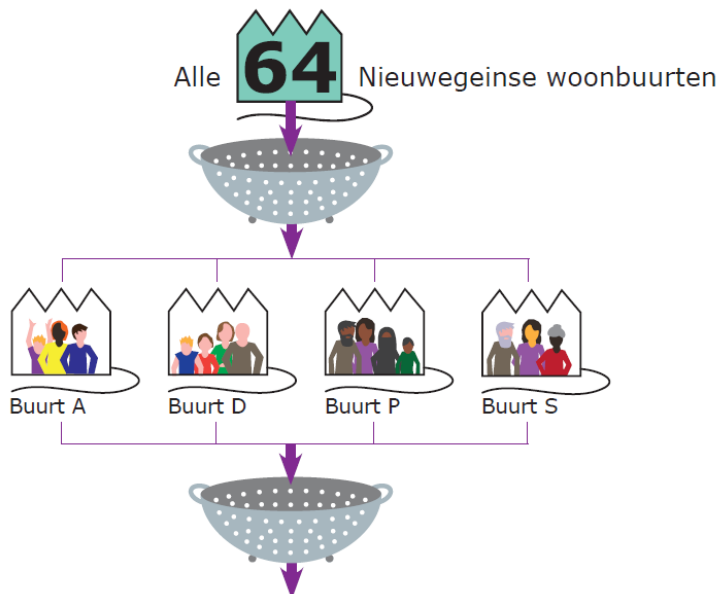
Duurzaam vernieuwde buitenruimte

- Groen
- Gezond
- Betrokken
- Voor Jong en Oud
- Schoon en Veilig

- Community building
- Bewoners zijn gehoord
- Bewoners hebben elkaar (beter) leren kennen
- Individuele problematiek is gesignaleerd en geadresseerd
- Trots op de buurt en stad
- Vertrouwen in de gemeente is gegroeid

Principe Buurtkeuze: synergie met Beheer op Orde is leidend!

Nieuwegein

- 1: Apollobuurt (Batau noord)
- 2: Edelstenenbuurt (Batau Zuid), Carillonlaan, Bazuinlaan, Melodiënbuurt en Kokkebogaard (Zuilenstein) -> exacte keuze n.t.b.

ZEEF 1: Beheer op Orde

- Alle buurten worden periodiek geïnspecteerd;
- Beoordeling op basis van huidige staat riool, groen en verharding;

→ **Resultaat:** buurten die op korte termijn moeten worden aangepakt krijgen prioriteit!

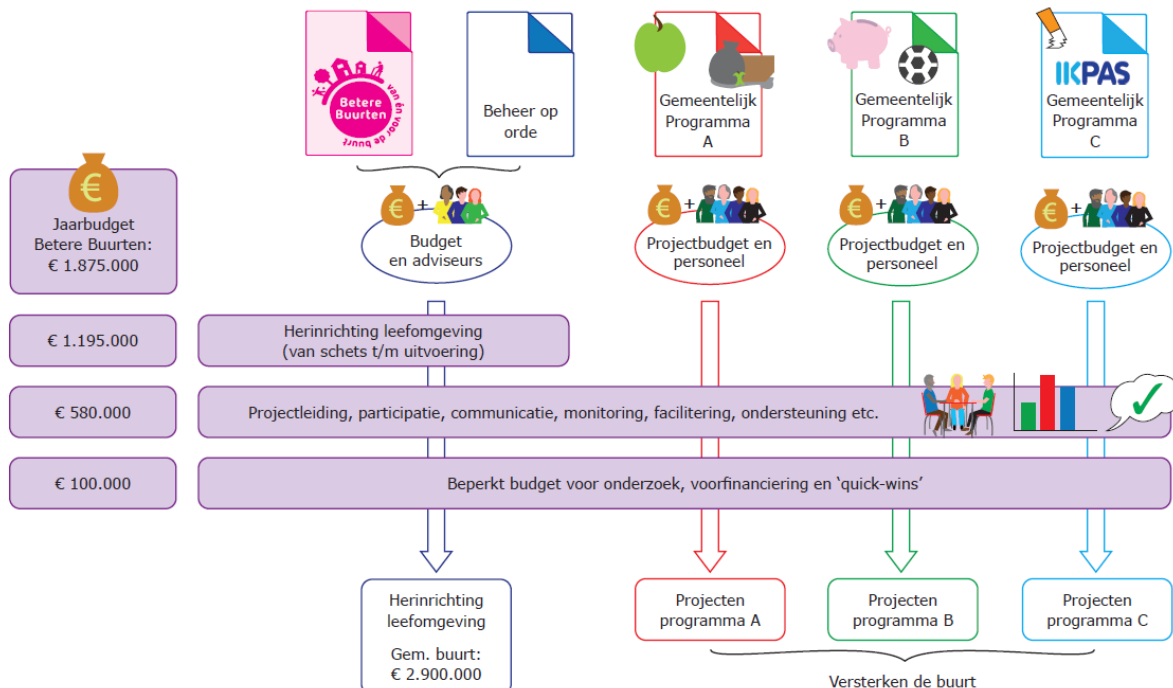
ZEEF 2: Prioritering op basis van sociale criteria

- Toezicht, veiligheid en leefbaarheid;
- Gezondheid en sociaal;
- Sociale kwetsbaarheid.

→ **Resultaat:** volgorde van Buurten voor het programma.

Financiën programma Betere Buurten

Nieuwegein

Werkproces buurtaanpak **Betere buurten 2.0**

Nieuwegein

